

Aan:
het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de heer H. Vijlbrief, staatssecretaris
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Assen, 20 september 2022
Ons kenmerk 38/5.5/2022001446
Behandeld door de [REDACTED]
Onderwerp: Advies rapport 'Herafweging verwerking productiewater Schoonebeek 2022'

Geachte staatssecretaris,

Op 30 juni 2022 ontvingen wij uw verzoek om u te adviseren over het rapport 'Herafweging verwerking productiewater Schoonebeek 2022' dat in uw opdracht door de Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) aangeleverd is. Wij vinden het belangrijk onze adviezen mee te geven en met deze brief voldoen wij graag aan uw verzoek.

De voorliggende adviesvraag, alhoewel aangaande een rapport over de injectie in Twente, is van groot belang voor de provincie Drenthe, omdat de verschillende alternatieven voor injectie in Twente in dit rapport uitgebreid aan bod komen. De NAM heeft enige maanden geleden aangegeven op termijn de injectie van productiewater uit het Schoonebeek olieveld vanuit Twente te willen verplaatsen naar Drenthe, waar ook de productie plaatsvindt. In navolging van dit besluit hebt u, mede op basis van afnemend draagvlak in Twente en in antwoord op diverse Kamermoties, aangegeven dat de waterinjectie in uitgeproduceerde gasvelden in Twente per 1 januari 2023 moet stoppen. Onze adviezen dienen een plek te krijgen in een gedegen afweging voor de keuze van een eventueel alternatief voor injectie in Twente.

1. Zorgvuldig proces

De door u bepaalde datum van 1 januari 2023 legt veel tijdsdruk op het beslissings-traject voor alternatieven voor de verwerking van productiewater in Twente; wij willen samen met de andere betrokken partijen een zorgvuldig gebiedsproces en een nette procedure van vergunningverlening. De deadline zorgt er echter voor dat er weinig tijd is om een en ander goed uit te werken; zo lopen er op dit moment nog diverse onderzoeken. Tegelijkertijd is het ook nog niet helemaal zeker welk alternatief van waterverwerking de voorkeur heeft. Verder is het gebiedsproces dat door u georganiseerd wordt in de omgeving van Schoonebeek pas sinds kort op gestructureerde wijze van de grond gekomen.

Olie- en gaswinning leiden ook in Drenthe tot toenemende zorgen bij omwonenden over het milieu, klimaat en de mogelijkheid van aardbevingen, met daarbij behorende zorgen over schade aan woningen en de leefomgeving. Verder vragen zij zich af waarom, als de injectie van productiewater in Twente gestopt moet worden, dit dan wél (in sommige alternatieven) in Drenthe doorgang zou kunnen vinden. Het gebiedsproces dat nu opgestart is, is een eerste stap in het ontzorgen van deze belanghebbenden. Het is dan ook van belang dat wij, samen met de andere decentrale overheden en onze inwoners, niet het gevoel krijgen dat ze alleen nog maar de optie hebben 'bij het kruisje te tekenen'. Het is belangrijk dat de in het rapport genoemde alternatieven door uw ministerie en de NAM helder uitgelegd worden tijdens het gebiedsproces en wij vragen dan ook dat ingebrachte zorgen van alle belanghebbenden zorgvuldig meegewogen worden in de besluitvorming voor een eventueel alternatief.

Advies: wij wijzen u nogmaals op het grote belang van het volgen van een zorgvuldig proces voor de vergunningverlening en voor het gebiedsproces. De door u genoemde datum staat volgens ons op gespannen voet met de benodigde tijd voor vergunningsprocedures, de lopende onderzoeken en het gebiedsproces in Drenthe. Wij adviseren u dan ook om een daarop afgestemde planning te presenteren.

2. Veiligheid voorop

In het rapport worden vier kansrijke alternatieven voor de injectie in Twente gepresenteerd:

- alternatief 1: volledige zuivering en scheiding in schoon water en een vast zoutproduct
- alternatief 2: zout water gedeeltelijk zuiveren en transporteren naar zee
- alternatief 3: zout water indikken en injecteren in het Schoonebeek oliereservoir (met schoon water reststroom).
- alternatief 4: injectie in het Schoonebeek gasveld met eventueel diverse zuiveringsstappen op het gebied van mijnbouwhulpstoffen (4.1, 4.2 en 4.3).

In het rapport worden alle alternatieven per onderdeel van de verwerking beoordeeld op korte- en langetermijnmilieurisico's en klimaataspecten. Energieverbruik, reststoffen (afvalstroom), benodigde chemicaliën en/of mijnbouwhulpstoffen worden onderzocht. De beoordeling volgt de CE-afwegingsmethodiek.

Tussen 2011 en heden hebben zich meerdere incidenten voorgedaan bij waterinjectie in Twente. Zo was er in 2015 een lekkage in de transportleiding en bleek vorig jaar een buitenbuis in een van de injectieputten gescheurd te zijn. Daarnaast zijn een aantal van de injectieputten in Twente inmiddels gesloten als gevolg van integriteitsproblemen. U kunt zich voorstellen dat wij ons zorgen maken over de mogelijkheid van incidenten.

In Twente maakt de NAM gebruik van bestaande infrastructuur en ook voor de alternatieven is de NAM voornemens bestaande putten, pijpleidingen en installaties te gebruiken voor de injectie van productiewater. Wij zien hierin een groot risico. De bestaande infrastructuur is al vele jaren in gebruik en overwegend uitgevoerd in niet-corrosiebestendige materialen, zoals koolstofstaal. Wij willen dat u de NAM opdraagt de veiligheid voorop te stellen. De NAM moet oude putten, pijpleidingen en installaties vervangen om de integriteit van haar installaties beter te kunnen waarborgen dan tot nu toe het geval is.

Advies: wij adviseren u om in uw overweging voor een alternatief voor injectie in Twente veiligheid en het minimaliseren van risico's zwaar mee te laten wegen. In aanvulling daarop adviseren wij u om de NAM op te dragen de bestaande infrastructuur (putten, pijpleidingen en installaties) te vervangen door nieuwe, uit corrosiebestendiger materialen.

3. Minimaliseren mijnbouwhulpstoffen

In het Schoonebeek olieveld worden mijnbouwhulpstoffen toegevoegd. De NAM geeft aan te sturen op de technisch minimaal benodigde dosering om overdosering zoveel mogelijk te vermijden. Daarnaast geeft het rapport aan dat er verschillende technieken zijn om deze stoffen te minimaliseren of zelfs geheel te verwijderen (de alternatieven 4.1, 4.2 en 4.3). Desondanks zullen niet alle mijnbouwhulpstoffen verwijderd kunnen worden, onder andere omdat bepaalde stoffen, zoals corrosieremmers, door de regulator verplicht gesteld worden. Zoals hiervoor genoemd geeft de NAM aan dat zij niet alle bestaande infrastructuur gaat vervangen. Deze bestaat deels uit niet-corrosiebestendig materiaal, waardoor de hoeveelheid mijnbouwhulpstoffen niet geminimaliseerd kan worden.

Advies: wij adviseren u, onafhankelijk van het uiteindelijk gekozen alternatief, de NAM op te dragen om de hoeveelheid mijnbouwhulpstoffen te minimaliseren en deze voor zover mogelijk te vervangen voor biologisch afbreekbare of anderszins milieuvriendelijker alternatieven. Verder adviseren wij u de NAM op te dragen om waar mogelijk corrosiebestendige materialen te gebruiken in de installaties, pijpleidingen en putten. Dit adviseren wij ook voor bestaande infrastructuur.

4. Wat is circulair?

Alternatief 3 wordt in het rapport 'circulair' genoemd: productiewater wordt (ingedikt) teruggebracht in het oliereservoir. Wij zien echter in het gebiedsproces dat de term 'circulair' door de verschillende partijen en belanghebbenden verschillend geïnterpreteerd wordt. Soms wordt ermee bedoeld dat het water lokaal in Schoonebeek geïnjecteerd wordt, al dan niet in het olieveld, soms dat alle mijnbouwhulpstoffen eruit gehaald worden voor injectie, zodat er alleen stoffen in de ondergrond gebracht worden die daar van origine in voorkomen. Wij constateren dat het begrip circulair een eigen leven is gaan leiden en inmiddels gebruikt wordt om de injectie van formatiewater in Drenthe een 'groen tintje' te geven, dan wel de injectie te verantwoorden als zijnde het enige logische alternatief voor injectie in Twente.

Advies: wij adviseren u om duidelijk aan te geven wat u verstaat onder de term circulair en het alleen nog te gebruiken voor een werkelijk circulair proces.

5. Openbaar maken meetgegevens

De incidenten bij waterinjectie in Twente zijn ontstaan door een gebrek aan monitoring van de integriteit van de pijpleiding en injectieputten. In het rapport wordt hier bij stilgestaan. Er zit een geactualiseerde 2022-versie van het Water Injectie Management Plan als bijlage bij het rapport, waarin wordt aangegeven dat de NAM de integriteit van de putten intensiever gaat controleren. De uitgebreidere monitoring betreft onder andere jaarlijkse metingen van de staat van de putbuizen (casing caliper) en de afsluitende lagen boven het reservoir waarin geïnjecteerd wordt (haliet caprock integriteit: PNL).

Mocht productiewaterinjectie in Drenthe beginnen, dan vragen wij u om de monitoring uit het Water Injectie Management Plan zoals dat nu opgesteld is voor Twente onverkort over te nemen, maar in het kader van transparantie en om het vertrouwen van omwonenden te sterken adviseren wij u om de resultaten van de monitoring jaarlijks openbaar te delen.

Advies: de rapportage van de jaarlijkse caliper en PNL-metingen wordt nu eens in de zes jaar gedaan. Wij adviseren u om in eventuele vergunningverlening op te nemen om jaarlijks openbaar te rapporteren.

6. Monitoring pijpleidingen en installaties

In het Water Injectie Management Plan wordt niet ingegaan op monitoring van pijpleidingen en andere installaties. Er wordt in het rapport alleen genoemd dat materiaalkeuze extra aandacht krijgt. Daar een gedeelte van de infrastructuur (pijpleidingen) onder de grond ligt, en NAM voornemens is infrastructuur te hergebruiken, vinden wij het erg belangrijk dat de NAM ook voor dit deel van haar operaties een intensieve monitoring van de integriteit van de infrastructuur opzet.

Advies: wij adviseren u om onafhankelijk van het te kiezen alternatief de NAM op te dragen ook een gestructureerd monitoringsprogramma voor pijpleidingen en installaties op te stellen.

7. Injectiedruk met veiligheidsmarge

Bij eventuele injectie in Drenthe dient die zodanig plaats te vinden dat de druk niet zo hoog wordt dat er breuken in het reservoir of in de omliggende gesteentepakketten kunnen ontstaan (fracturing). Het risico daarop dient beperkt te worden door het hanteren van een ruime veiligheidsmarge.

Advies: wij adviseren u om een adequate veiligheidsmarge in acht te nemen bij injectie om mogelijke fracturing te voorkomen.

8. Kosten vs. veiligheid

Tot slot dienen de kosten niet de overheersende factor te zijn in de beslissing voor welk alternatief voor injectie van productiewater in Twente er eventueel gekozen wordt. Zoals hiervoor genoemd zorgt olie- en gaswinning in toenemende mate voor zorgen bij omwonenden. Wij zijn van mening dat de winning van koolwaterstoffen in het algemeen alleen aanvaardbaar is als het veilig en zo milieuvriendelijk als mogelijk kan, ook als dit duurder is. Dit geldt in hoge mate voor de beslissing over een alternatief voor injectie van productiewater in Twente: *het alternatief moet veiliger en schoner zijn dan de huidige manier van verwerking.*

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Afschrift aan:

- het college van Burgemeester en Wethouders van Emmen, Postbus 30001, 7800 RA Emmen
- het college van Burgemeester en Wethouders van Coevorden, Postbus 2, 7740 AA Coevorden
- het bestuur van het waterschap Vechtstromen, Postbus 5006, 7600 GA Almelo
- Provinciale Staten van Drenthe